

Hur påverkar företagsklimatet integration och förvärvsarbete?

STEFAN FÖLSTER OCH LI JANSSON

Stefan Fölster är chef-ekonom på Svenskt Näringsliv och adjungerad professor i nationalekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan. Hans forskning berör hur företagandets villkor påverkar tillväxt och sysselsättning. Stefan.folster@svensktnaringsliv.se

Li Jansson är pol mag i nationalekonomi och verksam vid Svenskt Näringsliv. Hon arbetar särskilt med kopplingen mellan företagsklimat och arbetsmarknadsutfall för dem med svag förankring i arbetslivet. Li.jansson@svensktnaringsliv.se

Utomeuropeiska invandrarers förvärvsfrekvens skiljer sig kraftigt åt mellan olika kommuner i Sverige. I denna artikel undersöks sambanden mellan integration på arbetsmarknaden och en rad lokala faktorer. Varken geografiska faktorer eller skillnader i integrationspolitiken verkar kunna förklara lyckad integration. I stället tycks integrationen vara nära länkad till mått på företagsklimatet. Utomeuropeiskt födda tenderar att vara särskilt drabbade av strukturell arbetslöshet, med lägre förvärvsfrekvens än den övriga befolkningen som följd. I nationalekonomisk forskning har det sällan uppmärksammats hur ett bättre företagsklimat kan minska strukturell arbetslöshet.

1. Integration på olika villkor

Bland utomeuropeiska invandrare i Gullspång hade bara fyra av tio ett jobb år 2008. I Bollebygd, bara några mil längre bort, hade sju av tio jobb.¹ Liknande skillnader har noterats mellan mottagarländer av flyktinggrupper. I Minnesota var 55–60 procent av somalierna sysselsatta år 2007, jämfört med 29 procent i Sverige.² Iranska invandrarers inkomster från arbete var endast 61 procent av infödda svenskars. I USA är situationen den motsatta. Födda i Iran hade i genomsnitt 136 procent av infödda amerikaners inkomster.³

Skillnaderna mellan regioner och länder är så pass stora att de borde kunna ge insikter även för nationell sysselsättningspolitik. Ofta diskuteras sysselsättningspolitiken enbart i termer av åtgärder som ökar utbudet av arbetskraft, vilket också varit i fokus i Sverige den senaste mandatperioden.⁴ Alternativt diskuteras rena arbetsmarknadspolitiska åtgärder som anställningsstöd eller förstärkt förmedling.

Den ekonomiska politiken har svårt att påverka lokala faktorer som storleken på arbetsmarknaden och näringslivsstrukturen. Samtidigt har en

¹ Även för en del europeiska invandrare gäller liknande förhållanden. Ekberg (2009) skriver t ex att endast 32 procent av de bosnier som kom till Malmö i början på 1990-talet hade jobb fem år senare. Motsvarande siffra för dem som av Invandrarverket slussades till regionen Gislaved-Gnosjö-Vaggeryd-Värnamo var i stället 86 procent.

² Se kapitlet "Somalier i Minneapolis och andra goda historier" av Benny Carlsson i Ådahl (2010).

³ Sanandaji (2009).

⁴ Exempelvis uppskattar Forslund (2008) att jämviktsarbetslösheten kan minska med upp till två procentenheter tack vare reformerna i arbetslöshetsförsäkringen kombinerat med jobbskatteavdraget. Se även Häggglund (2010), Österholm (2010) och Mossfeldt och Österholm (2010) och Henrekson (2010).

lång rad fallstudier betonat vikten av företagsklimatet.⁵ Därför görs i den här artikeln ett mer systematiskt försök att undersöka kopplingen mellan integrationen och det lokala företagsklimatet.

Med förbättringar i företagsklimatet avses åtgärder som underlättar och ökar lönsamheten i att starta, driva och investera i företag. Exempel är åtgärder som minskar företagets kostnader och risker förknippade med att administrera och efterleva regelverken. Det kan handla om en så enkel åtgärd som att förkorta handläggningstider för olika ärenden, t ex vid ansökan om bygglov. Andra exempel är att undanröja olika etableringshinder och osund konkurrens, anpassning av utbildning till vad arbetsgivare efterfrågar, samt lägre nivå och enklare administration av skatter och avgifter för att underlätta företagande.

2. Företagsklimat och strukturell arbetslöshet

I makroekonomiska analyser betraktas förbättringar i företagsklimatet ofta som allmänna efterfrågeökningar som driver upp lönenivåer och tvingar Riksbanken till räntehöjningar, vilket dämpar ekonomin och återför den till jämviktsläget på arbetsmarknaden. Denna syn utgår därför från att strukturell arbetslöshet inte påverkas av förbättringar i företagsklimatet.

Detta makroekonomiska resonemang missar dock att ett bättre företagsklimat kan ha en effekt på den strukturella arbetslösheten utöver eventuell påverkan på den allmänna efterfrågan. Anledningen är att ett bättre företagsklimat kan ha en större effekt för grupper på arbetsmarknaden som uppfattas ha en produktivitet under minimilönen och därmed oftare drabbas av strukturell arbetslöshet.

En komplikation som vi återkommer till i beskrivningen av empiriska samband är att företagsklimat inte är en exogen faktor, utan den uppstår endogent som en följd av attityder som väljare, politiker, tjänstemän och företagare anammar och som i sin tur kan vara påverkade av näringslivsstrukturen eller annat som har ett samband med förvärvsfrekvensen. Företagsklimatet är således en följd av institutioner och åtgärder som uppstår endogent. Acemoglu m fl (2005) ger en överblick över forskningslitteraturen om framväxten av endogena institutioner och tillväxt.

Vår utgångspunkt är att ett bättre företagsklimat, allt annat lika, innebär att fler investerar i nya företag och att flera befintliga företag investerar i expansion eller nya affärsområden. Det innebär att fler nya företag skapas och fler investeringar i befintliga företag görs ett givet år. Därmed trängs självfallet andra företag ut. I många nationalekonomiska modeller leder ett bättre företagsklimat på detta sätt till ett snabbare in- och utflöde av företag och en högre produktivitetstillväxt och högre reallöner. Vi menar att det därtill sänker den strukturella arbetslösheten av följande skäl.

För det första kan den strukturella arbetslösheten i kölvattnet av lågkonjunkturer, s k hysteres, bli lägre. I en lågkonjunktur läggs ett antal företag

⁵ Se exempelvis Borgman och Braunerhjelm (2007) och Fölster (2000).

och arbetsplatser ner. Ett bättre företagsklimat som för med sig ett kontinuerligt snabbare inflöde av nya företag och investeringar i befintliga företag fyller snabbare luckorna efter de företag som försvunnit i en lågkonjunktur. Därmed blir perioder av arbetslöshet mindre långvariga. Kortare arbetslöshetsperioder innebär att humankapital inte eroderar lika mycket och möjligen att stigmatiserings- och passiviseringseffekter inte blir lika påtagliga. Färre hamnar då i långvarig strukturell arbetslöshet.

För det andra kan ett bättre företagsklimat, genom ett större löpande inflöde av nya företag och investeringar, skapa ett bredare spektrum av jobb. Det innebär att även om det sker en undanträngning och lönekonkurrens för arbetskraft som det är brist på, ökar ändå sannolikheten att jobb av olika karaktär kommer fram där fler får plats som annars hamnar i strukturell arbetslöshet. I själva verket kan ett bättre företagsklimat leda till fler företagsetableringar som skapar sådana jobb inom vilka strukturellt arbetslösa är tillräckligt produktiva. Sådana effekter uppstår t ex i teoretiska modeller som analyserar strukturell arbetslöshet i termer av jämvikter beroende på arbetstagares och arbetsgivares val av utbildning och teknik (Acemoglu 1997; Acemoglu och Autor 2010).

För det tredje är ett sämre företagsklimat ofta ett större hinder att driva företag för grupper som oftare drabbas av strukturell arbetslöshet. För en del av dessa kan diskriminering vid anställningar bidra till arbetslöshet. Företagsamhet är då ett alternativ. Ungdomar och invandrare kan emellertid också ha svårare att hantera de byråkratiska väderkvarnar som en företagare ofta konfronteras med. Många i dessa grupper har så små egna resurser att de begränsas mer av höga skatter som tas ut i förväg eller i ett tidigt skede. En förbättring av företagsklimatet kan således spela en större roll för dessa grupper än för andra.

För det fjärde kan ett bättre företagsklimat leda till att fler väljer egenföretagande som alternativ till anställning. Då blir det lättare för en arbetsgivare att i stället vara uppdragsgivare. Det innebär att en arbetsgivare kan expandera genom att anlita underentreprenörer i stället för att anställa.⁶ De risker som anställningsskyddet skapar faller därmed bort. Empirisk forskning kring anställningsskydd tyder på att det är ett särskilt stort hinder för grupper som ofta är överrepresenterade i den strukturella arbetslösheten såsom ungdomar och invandrare.⁷

Dessa fyra mekanismer visar hur den strukturella arbetslösheten kan påverkas av ett bättre företagsklimat. Även den cykliska arbetslösheten kan emellertid påverkas. En i forskningslitteraturen närmast förbisedd aspekt är att arbetslöshetsersättningen fungerar annorlunda för egna företagare än för anställda. Kravet på att företagets verksamhet måste upphöra för att a-kassan ska inträda innebär att många företagare hanterar cykliska perioder av lägre orderingång själva, med lägre inkomster som följd, i stället för att vara arbetslösa helt och hållet. Om ett bättre företagsklimat för med sig

⁶ Om det enbart är ett sätt att undvika LAS och inte ett utnyttjande av affärsmöjligheter kan det dock vara en mindre produktiv form av egenföretagande.

⁷ Se t ex forskningsöversikten i Skedinger (2008).

att fler arbetar som företagare i stället för som anställda blir således även den konjunkturella arbetslösheten lägre.

Det empiriska stödet för dessa samband mellan företagsklimatet och strukturell arbetslöshet är splittrat och i vissa studier endast indirekt. Ett flertal studier finner en betydande positiv effekt av antal egenföretagare på sysselsättning i jämförelser mellan länder och regioner. Några av dessa lyckas också separera den genuina effekten av egenföretagare på sysselsättning från den så kallade ”flyktingeffekten”, dvs att arbetslösa oftare blir egenföretagare. Ett vanligt resultat är att båda effekterna är signifikanta.⁸

Det bör dock sägas att antal företagare inte nödvändigtvis är avgörande. Företagens tillväxtförmåga kan vara viktigare än det absoluta antalet. Ett exempel är att USA har en måttlig nivå på antal egenföretagare, men många snabbväxande gasellföretag och en större företagsdynamik, dvs mer nyföretagande och fler växande företag än de flesta andra länder, men också fler nedläggningar. En rad internationella studier bekräftar betydelsen av växande företag.⁹ Flera studier tyder också på att framväxten av gasellföretag påverkas av olika aspekter av företagsklimatet.¹⁰ Världsbanken har under ett antal år på nationell nivå mätt olika aspekter av företagsklimatet. Det har gett upphov till flera hundra studier som relaterar företagsklimat till ett ökat företagande, produktivitetstillväxt och även sysselsättning. Dessa sammanfattas någorlunda i Världsbanken (2010).

Som framgår av denna korta beskrivning av den relaterade forskningslitteraturen finns många studier som belyser enskilda länkar i kedjan från företagsklimatet till graden av strukturell arbetslöshet, men få som direkt undersöker sambandet.

3. Företagsklimat och integration i svenska kommuner

Strukturell arbetslöshet är normalt indirekt definierad av Nairu och kan därför inte lätt skattas på lokal nivå, eftersom inflation inte mäts där. I stället fokuserar vi på en grupp som torde vara överrepresenterad i den strukturella arbetslösheten, nämligen utomeuropeiska invandrare. För denna grupp finns också en rad naturliga experiment och fallstudier som ger en bakgrund till vår analys.

⁸ Borgman och Braunerhjelm (2007); Fölster (2000).

⁹ Henrekson 2007. Med gasellföretag menas snabbväxande, relativt nystartade företag. Fölster och Peltzman (2010). Se Nyström (2008) för en genomgripande forskningsöversikt om företagandets effekter. Se även Braunerhjelm m fl (2010). Henrekson och Johansson (2008) samt Henrekson m fl (2010) visar att den här typen av företag är särskilt viktiga för jobbtillväxten. Exempel från Finland (Autio m fl 2000; Deschryvere 2008) och Kanada (Picot och Dupuy 1996; Halabisky 2006) visar att gasellföretagen står för större delen av jobbtillväxten i respektive land. Studier för Sverige visar en något svagare effekt av gasellföretag på sysselsättningen, vilket dock kan bero på att genomförda studier inkluderar tidsperioden för den djupa ekonomiska krisen under nittioalet (Davidsson och Delmar 2006).

¹⁰ Henrekson m fl (2010) visar att gasellföretag påverkas negativt av omfattande kollektivt sparande i pensionssystem och höga och progressiva skattenivåer dämpar framväxten av gasellföretag. Bosma och Levie (2009) visar att det finns ett starkt negativt samband mellan graden av strikthet i anställningsskyddet och förekomsten av gasellföretag.

Medan över 80 procent av befolkningen som är född i Sverige förvärvsarbetar är motsvarande siffra för utomeuropeiskt födda knappt 55 procent.¹¹ Även om utvecklingen har förbättrats över tid kvarstår ett stort gap i förvärvsfrekvens. En rad orsaker till att det låga förvärvsarbetandet är strukturellt har påvisats på nationell nivå. Delar av skillnaderna i förvärvsfrekvens kan förklaras med att många utomeuropeiskt födda har en kort vistelsetid i Sverige. Men även bland de som vistats i Sverige längre än tio år har bara 65 procent ett arbete jämfört med 80 procent av den inrikes födda befolkningen.

Eftersom gruppen utomeuropeiskt födda har ökat från knappt sju procent av befolkningen år 1997 till elva procent år 2008 ökar samtidigt betydelsen av gruppens integration på arbetsmarknaden. Att utomeuropeiskt födda har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden har flera förklaringar. Att få har invandrat till följd av arbetskraftsinvandring innebär att fler står längre från arbetsmarknaden i utgångsläget.

En rad studier har undersökt förklaringar till den högre strukturella arbetslösheten bland utrikes födda på nationell nivå (t ex Skedinger 2008; Eriksson 2007). Bland de förklaringar som lyfts fram finns brist på arbetslivserfarenhet, språk och kunskap om svensk arbetsmarknad, lägre utbildning, begränsat kontaktnät samt diskriminering. En rigid arbetsmarknadslagstiftning drabbar särskilt unga och utrikes födda.

Diskussionen om åtgärder har också oftast fokuserat på arbetsmarknadsreformer på nationell nivå. Validering av kunskap och erfarenheter har uppenbar betydelse för personer födda i länder utanför Europa. Därmed blir villkoren för bemanningsföretag, som är specialister på bedömning av kompetens, särskilt viktiga för integration.¹² Även brister i introduktionsverksamheten uppmärksammas ofta.

Mer sällan reses frågan om vilken roll företagets efterfrågan på varierad arbetskraft spelar för förvärvsarbetandet bland utomeuropeiskt födda. Att denna aspekt kan vara viktigare än arbetsmarknadspolitiken antyds av Ekberg och Ohlsson (2000) som fann att integrationen av bosnier som anlände till Sverige åren 1993 och 1994 varierar kraftigt lokalt. Efter några år skilde sig förvärvsfrekvensen bland bosnier kraftigt – från 80 procent i vissa kommuner till tio procent i andra. De bosnier som hamnade i nordvästra Småland, runt Gnosjö och Värnamo, hade redan efter några år ett högt förvärvsarbetande. Sämre gick det i Malmö-Landskronaregionen, Blekinge och Norrköping liksom i flera Norrlandskommuner. Studien slår fast att den lokala efterfrågan och näringslivsstrukturen är viktiga.

Syftet med den följande empirin är att mer systematiskt undersöka sambandet mellan den strukturella arbetslösheten hos utomeuropeiska invandrare och villkoren för det lokala näringslivet.

¹¹ SCB, RAMS. I stycket används begreppet "förvärvsarbetande". Resonemanget bygger på uppgifter i RAMS-databasen, som till skillnad från Arbetskraftsundersökningen (AKU) använder "förvärvsarbetande" snarare än "sysselsättning". RAMS är en registerbaserad databas som bygger på uppgifter om förvärvsarbete och näringsverksamhet, medan AKU är en intervjuundersökning. AKU kan överskatta det reella förvärvsarbetandet genom att vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan klassas som sysselsättning.

¹² Se t ex Jansson (2010).

	Andel födda i Norden exkl Sverige, procent	Andel födda i EU/EFTA exkl Norden, procent	Andel födda i världen exkl EU/EFTA, procent
Samtliga utrikes födda invandrare	21	19,5	59,4
Skyddsbehövande och deras anhöriga	0	3,8	96,2
Övriga utrikes födda invandrare	29,2	25,6	45,2

Tabell 1
Invandring efter födelseregion och orsak till invandring, 2008

Källa: SCB.

Data och metod

Som tabell 1 visar föreligger stora regionala skillnader både i hur andelen utomeuropeiskt födda fördelar sig mellan kommuner, men också hur väl integrationen på arbetsmarknaden ser ut. Förvärvsfrekvensen varierar från knappt 20 procent till nästan 80 procent.

Lokalt företagsklimat mäts årligen av Svenskt Näringsliv och resulterar i en kommunrankning. Rankingen tar hänsyn till arton olika faktorer, dels genom en enkätundersökning bland 66 000 företag dels bland variabler från SCB. Bland de inkluderade variablerna finns kommunalskatt, andel företagare i kommunen, andel i arbete, attityder hos allmänheten och politiker/tjänstemän samt företagets relation till kommunen. Beståndsdelarna vägs samman till ett index, där företagets uppfattning om företagsklimatet väger tyngst.¹³

Denna rankning är emellertid inte lämplig för vår analys eftersom den innehåller flera variabler som kan påverka förvärvsarbetandet bland utomeuropeiska invandrare utan att ha orsakats just av företagsklimatet. I stället använder vi företagarnas svar på enkätundersökningen.

Företagarna ombeds bedöma 16 olika dimensioner som direkt speglar hur kommunen arbetar med lokala beslut som underlättar företagande.¹⁴ Dessa delfrågor sammanfattas sedan med den fråga som använts i analysen: "Vilket sammanfattande omdöme vill du ge företagsklimatet i kommunen?". Till frågan finns svarsalternativen dåligt, inte helt godtagbart, godtagbart, bra, mycket bra, utmärkt samt "vet ej". Svaren räknas sedan om till ett snittbetyg som sträcker sig från noll till sex.¹⁵

Det samlade omdömet på kommuners arbete med företagsklimat är ett subjektivt mått och kan därför innehålla avsevärda mätfel. Vi har dock inga indikationer på att eventuella mätfel är systematiska på ett sätt som skulle snedvrída den empiriska analysen. Detta är också än så länge det enda befintliga måttet på hur kommuner formar företagsklimatet.

¹³ En detaljerad beskrivning av variabeln finns tillgänglig på Svenskt Näringslivs hemsida.

¹⁴ Fölster och Jansson (2010).

¹⁵ Övriga frågor som ställs i enkäten är en bedömning av läget i kommunen på områdena attityder, kommunens service, upphandling och infrastruktur, dialog och tillgång på relevant arbetskraft (totalt 16 underfrågor). Företagarna får även bedöma vilka policyåtgärder på lokal och nationell nivå som ytterligare skulle förbättra företagandet i kommunen.

Tabell 2
Deskriptiv statistik
Omdöme av lokalt
företagsklimat

	Omdöme av företagsklimatet
Medelvärde	3,38
Min	2,32
Max	4,57
Tio kommuner i topp	Habo, Mönsterås, Vellinge, Sunne, Vårgårda, Gnosjö, Kristinehamn, Värnamo, Trosa och Solna
Tio kommuner i botten	Övertorneå, Åsele, Kiruna, Oskarshamn, Ronneby, Ragunda, Ekerö, Simrishamn, Storuman, Eda

Källa: Svenskt Näringsliv.

Företagsklimatet är en endogen variabel som påverkas av attityder som teoretiskt också skulle kunna ge upphov till andra förändringar i ett samhälle som påverkar arbetslöshet bland utomeuropeiska invandrare. Det gäller dels attityder bland den övriga befolkningen på en ort (exempelvis skulle attityder som ger upphov till bättre företagsklimat vara korrelerade med attityder som ger mindre diskriminering på arbetsmarknaden). Det gäller dels attityder som invandrare kan anamma därför att de kommer till en viss ort (t ex att påverkas av en positiv attityd till företagsamhet). Slutligen gäller det attityder som invandrare kan ha redan innan de väljer bostadsort (t ex att mer arbetsamma söker sig till orter med bättre företagsklimat därför att det är lättare att hitta arbete där).

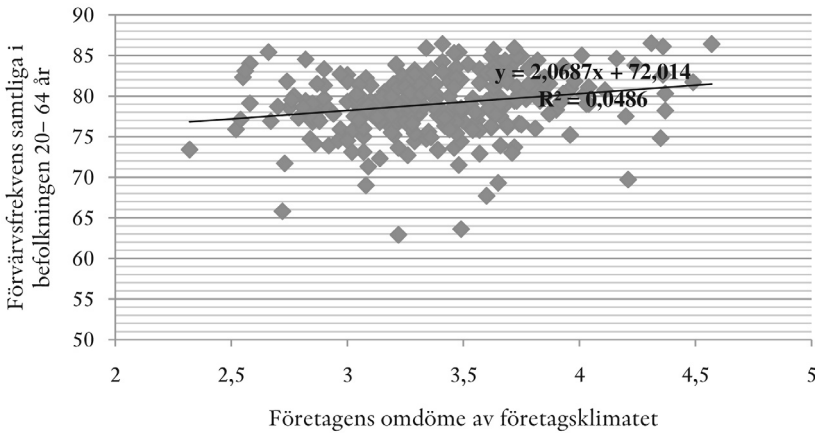
Det finns i dagsläget inga tillfredställande instrument som kan användas för att sortera ut de orsakssamband som kan finnas mellan dessa olika typer av attityder och lokalpolitiken.¹⁶ Företagsklimatet betraktas som en endogen institution i Acemoglu m fls (2005) anda. En rent kausal effekt är svår att skatta. Vi visar sambanden i form av regressioner som kontrollerar för olika felkällor så långt det går. Men resultaten ska tolkas med tanke på att företagsklimat inte är en enkel policyvariabel utan uppstår i sociala strukturer som även kan ge upphov till andra mekanismer som minskar arbetslösheten bland utomeuropeiska invandrare.

En viktig frågeställning är huruvida företagsklimatet påverkas av konjunkturen, trots att enkätfrågorna syftar till kommuners hantering av lokalpolitik som påverkar företagsklimatet. Mätt som genomsnittet av företagsklimatet i de olika kommunerna finns inget samband mellan det genomsnittliga omdömet och förvärvsfrekvensen enligt SCB/RAMS i landet. Tvärtom är det så att det genomsnittliga omdömet av företagsklimatet förbättrades mellan åren 2008 och 2009, då förvärvsfrekvensen samtidigt föll.¹⁷ Sambanden i analysen nedan kvarstår även med data som

¹⁶ Inte ens laggade förändringar utgör tillfredställande instrumentvariabler. De är ju normalt en följd av en ny kommunledning eller näringslivschef som kanske också genomför andra förändringar som är korrelerade med förbättringar av företagsklimatet.

¹⁷ I ett urval av kommuner där lokala konjunkturnedgångar observerats (Olofström, Trollhättan, Sandviken, Hallstahammar och Umeå) har företagsklimatet bara försämrats nämnvärt i en av kommunerna, medan flera andra når sitt bästa resultat någonsin i företagsklimatsomdömet.

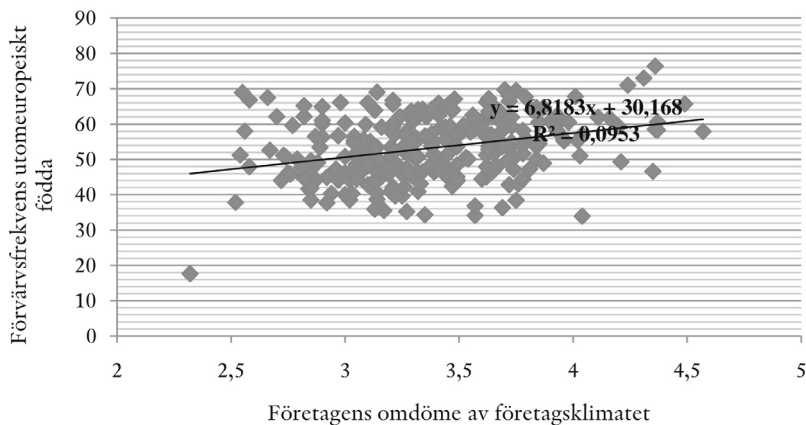
Företagsklimat och sysselsättning

Figur 1A
Förvärvsfrekvens per
kommun och lokalt
företagsklimat

Källa: SCB/RAMS samt Svenskt Näringsliv.

Företagsklimat och integration

Figur 1B
Lokalt företagsklimat
och integration 2008
(SCB)

Källa: SCB/RAMS, Svenskt Näringsliv.

är poolade över flera år och därmed mindre känsliga för lokala konjunkturer.

En initial tvärsnittsregression i figur 1B visar att det tycks finnas ett samband mellan företagarnas bedömning av det lokala företagsklimatet och förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda. Ju sämre företagsklimat desto lägre är förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda. På motsvarande sätt lyckas kommuner med bra företagsklimat bättre med integratio-

Tabell 3
Förklarande variabler
i regressionsanalysen

EMP _{utomeur}	Andel förvärvsarbetande bland utomeuropeiskt födda
OMDÖME	Företagarnas samlade bedömning av företagsklimatet i en kommun, vilket tas fram i Svenskt Näringslivs årliga undersökning över lokalt företagsklimat. Ju högre betyg desto bättre företagsklimat
EDU	Andel utomeuropeiskt födda med gymnasial eller eftergymnasial utbildning
SHARE	Andel utomeuropeiskt födda i befolkningen 20 till 64 år
STAY	Andel utomeuropeiskt födda av de som vistats i Sverige kortare än 2 år
POPDENS	Befolkningstäthet, invånare per kvadratkilometer
SFI	Andel nu godkända av de som påbörjat SFI-studier (Svenska för invandrare) tre år tidigare

Källa: SCB, Svenskt Näringsliv och Skolverket.

nen. I dessa kommuner är förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda högst och även nära befolkningen i övrigt.¹⁸

Dessa enkla samband fångar dock inte upp andra faktorer som kan förklara förvärvsarbetandet bland utomeuropeiskt födda. De utomeuropeiskt födda kan skilja sig åt mellan kommuner i fråga om tidpunkt för invandring, utbildningsnivå och hur stor andel de utgör av kommunens befolkning. Även kommunerna skiljer sig åt, i termer av geografiskt läge och historisk invandring. De variabler som används i den multipla regressionen presenteras i tabell 3.

Förvärvsarbetandet bland utomeuropeiskt födda antas bero på hur bra företagsklimatet är. Eftersom arbetslösheten i allmänhet är högre bland de som saknar gymnasial eller eftergymnasial utbildning kontrolleras för andelen som har en sådan utbildning bland de utomeuropeiskt födda.

Om andelen utomeuropeiskt födda i befolkningen är hög kan förvärvsfrekvensen vara lägre då fler med mer svårbedömd erfarenhet konkurrerar om arbetena. Om de utomeuropeiskt födda i en viss kommun har ursprung i samma region kan en hög andel utomeuropeiskt födda indikera ett stort nätverk. Om nätverket är självförsörjande kan nätverkets kontakter bidra till att öka förvärvsfrekvensen i gruppen.

En variabel kontrollerar för hur hög andel av de som vistats i Sverige en kort tid också är utomeuropeiskt födda. Om den siffran är hög förväntar vi oss att detta hänger samman med en lägre förvärvsfrekvens.

Vidare inkluderas en variabel för Svenska för invandrare, SFI. Variabeln mäter den andel som lämnar utbildningen med godkänt resultat efter tre år. Språkkunskaper anses ofta avgörande för arbetsmarknadsutfallet, varför variabeln bör bidra positivt till arbetsmarknadsintegrationen. Samtidigt har SFI kritiserats för bristande effektivitet och för att därmed påverka förvärvsfrekvensen negativt eller inte alls.

För att ta hänsyn till kommuners olika förutsättningar kontrolleras

¹⁸ Sambandet gäller även när företagsklimatet mäts som indexvariabeln över rankingen.

också för kommunstorlek på två olika sätt. Variabler som kan vara starkt korrelerade med lokalt företagsklimat, såsom förvärvsfrekvensen, har inte tagits med i analysen.

Data är hämtade från SCB samt Skolverket och består av värden för Sveriges kommuner år 2008. Det finns ett bortfall på sex kommuner¹⁹ på grund av att det saknas information för en eller flera variabler. De borttagna kommunerna är dock jämt spridda över landet och i jämförbar storlek och bör därför inte påverka resultatet. SFI-variabeln var inte komplett för alla kommuner år 2008. Saknade värden har i detta fall ersatts med tidigare års resultat (9 st) eller länets medelvärde (35 st).

Av variablerna är det bara utbildningsvariabeln och andelen utomeuropeiskt födda i kommunen som är starkt korrelerade med varandra. Tänkbara förklaringar kan vara att eftergymnasiala utbildningar kan vara koncentrerade till mer tätbefolkade kommuner och att arbetsmarknaden för dem med sådan utbildning inte är jämt spridd över landet.

Resultat

Tvårsnittsregressionen som skattats ser ut enligt följande:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \varepsilon.$$

Beroende variabel är förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda på kommunnivå.

Resultatet tyder på att sämre lokalt företagsklimat tycks hänga samman med lägre förvärvsfrekvens bland utomeuropeiskt födda, se tabell 3.

Att omdömet om en kommuns företagsklimat förbättras ett steg i det totala omdömet över företagsklimatet hänger samman med en förstärkning av förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda med 5,84 procentenheter. Omsatt i antal individer skulle antalet förvärvsarbetande bland utomeuropeiskt födda kunna vara 50 000 personer högre med ett bättre företagsklimat. Därtill kommer en effekt på förvärvsarbetandet bland befolkningen som helhet, som skulle kunna öka med 275 000 personer.

Den skattade koefficienten för kommunstorlek eller befolkningstäthet är inte signifikant och storleken är försumbar. Antagandet att utomeuropeiskt födda skulle lyckas bättre i storstäder med bättre arbetsmarknader verkar inte stämma. Det verkar alltså som att det avgörande är hur mycket av den lokala arbetsmarknadens potential som tas tillvara, inte nödvändigtvis den lokala arbetsmarknadens absoluta storlek. Som exempel kan nämnas Malmö, där bara fyra av tio utomeuropeiskt födda har ett jobb. Samtidigt har Malmö en låg allmän förvärvsfrekvens (64 procent år 2008, jämfört med 77,5 procent i riket), trots sin storlek och närhet till den europeiska arbetsmarknaden. Att Malmös företagsklimat är betydligt sämre än jämförbara städer som Stockholm spelar in.

Ytterligare resultat från våra regressioner visar att om en hög andel av de med kort vistelsetid i Sverige är utomeuropeiskt födda minskar förvärvsar-

¹⁹ Lekeberg, Munkfors, Sorsele, Överkalix, Ydre och Essunga.

Tabell 4
Resultat av
regressioner (när
 $Y = EMP_{utomeur}$)

	A
Omdöme	5,84*
SHARE	0,51
STAY	-0,13*
EDU	-0,05
POPDENS	0,000337
SFI	0,0024
Adj R ²	0,18

*Signifikant 1%-nivå. ** Signifikant 5%-nivå

Observationer: 283 st

Källa: Regressionsresultat som bygger på data i tabell 3.

betandet i gruppen. Resultatet är väntat och indikerar att etableringstiden från ankomst till arbetsmarknad är lång.

Andelen utomeuropeiskt födda i befolkningen har ett positivt samband med den andel i gruppen som har ett jobb. Effekten är delvis oväntad, eftersom många i gruppen utomeuropeiskt födda har såväl kort vistelsetid som lever segregerat i områden med hög arbetslöshet. Samtidigt kan en hög andel utomeuropeiskt födda också var en fördel i den mån de utgör ett positivt nätverk som lättare leder till arbete.

Ju fler utomeuropeiskt födda som har minst gymnasial utbildning har en svag negativ effekt på förvärvsfrekvensen i gruppen. Det går emot det generella förhållandet att en individs jobbchanser ökar med högre utbildning.

Andelen som slutför sina svenskstudier (SFI) inom tre år verkar inte påverka andelen förvärvsarbete utomeuropeiskt födda. Förklaringar till den obefintliga kopplingen mellan SFI och jobb kan vara att SFI-utbildningen inte är anpassad efter arbetslivets behov, att språkkunskaper är onödiga i vissa arbeten och att SFI-utbildningens längd kan minska deltagarnas anställningsbarhet. Resultatet är i linje med tidigare svenska studier.²⁰

Eftersom en låg förvärvsfrekvens bland utomeuropeiskt födda kan hänga samman med en allmänt svag arbetsmarknad snarare än bristande integration är en rimlig kontrollfråga hur lokalt företagsklimat påverkar skillnader i förvärvsfrekvens mellan samtliga och de utomeuropeiskt födda.

För att besvara den frågan analyseras situationen när skillnaden i förvärvsfrekvens mellan samtliga och utomeuropeiskt födda i kommunen användas som den oberoende variabeln ($Y = EMPDIFF$). Samma variabler som används i den tidigare regressionen används här som förklarande variabler.

Resultaten tyder på att sämre lokalt företagsklimat hänger samman med större skillnader i förvärvsfrekvens mellan samtliga i kommunens befolkning och de utomeuropeiskt födda.

Effekten av utbildning blir i linje med förväntningarna med den här modellen och en högre andel med minst gymnasial utbildning bland utom-

²⁰ Svantesson och Aranki (2006).

Tabell 5
 Resultat av
 regressioner när
 Y = EMPDIFF

	A
Omdöme	-1,99**
SHARE	1,175**
STAY	0,20*
EDU	-0,99*
POPDENS	0,00197
SFI	-0,027
Adj R ²	0,32

*Signifikant 1%-nivå. ** Signifikant 5%-nivå

Observationer: 283 st

Källa: Regressionsresultat som bygger på data i tabell 3.

europiskt födda minskar också skillnaderna i förvärvsfrekvens till den övriga befolkningen.

Att många av de nyanlända är födda utanför Europa verkar ha mindre betydelse för skillnader i förvärvsfrekvens. Ett tydligare samband är att en hög andel utomeuropeiskt födda i befolkningen som helhet hänger samman med större skillnader i förvärvsfrekvens mellan de utomeuropeiskt födda och befolkningen som helhet.

Variablerna för SFI och befolkningstäthet förändras inte när integrationen mäts på ett annat sätt, vilket understryker de samband för dessa variabler som vi funnit tidigare.

Det finns alltså ett samband mellan lokalt företagsklimat och hur väl kommunen lyckas med integrationen av utomeuropeiskt födda på arbetsmarknaden. Reformen som förbättrar det lokala företagsklimatet och skapar möjligheter för fler och växande företag verkar ha en större effekt på integrationen än traditionella insatser som svenska för invandrare (SFI).

4. Avslutande kommentarer

De senaste åren har en rad åtgärder genomförts som ökar arbetsutbudet. Det innebär visserligen att fler söker arbete, men också att fler som söker inte får arbete därför att de har en lägre produktivitet än minimilönen.²¹ Det är oklart om dessa reformer minskar den strukturella arbetslösheten. Bland en del utrikesfödda är denna risk särskilt stor.

Hur utrikes födda, inte minst människor från länder utanför Europa, ska integreras på arbetsmarknaden har länge varit en fråga för den allmänna debatten. Frågans vikt illustreras både av det individuella lidande ett liv i utanförskap medför och den betydelse för tillväxten ett ökat arbetsutbud skulle medföra.

Åtgärderna för att förbättra integrationen har varierat över tid. Den klassiska modellen för utomeuropeiskt föddas integration på arbetsmarknaden har länge varit offentliga insatser som språkutbildning inom Svenska för

²¹ Se t ex Häggglund och Skogman Thoursie (2010).

invandrare (SFI). Resultaten i den här rapporten tyder dock på att SFI inte påverkar förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda. Det är en berättigad fråga hur utbildningen ska förändras i framtiden för bättre arbetsmarknadsutfall.

Ur policysynpunkt pekar våra resultat på vikten av ett bra lokalt företagsklimat för en framgångsrik integration. Effekten verkar kvarstå även när hänsyn tas till andra faktorer som kan påverka förvärvsarbetandet bland utomeuropeiskt födda.

Något förvånande finns inget samband mellan kommunstorlek och förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda. Det innebär att de utomeuropeiskt födda inte tjänar på att bosätta sig i större städer trots att arbetsmarknaden där är större.

Attorstäder inte lyckas integrera utomeuropeiskt födda kan delvis förklaras av att arbetstillfällena är mer kunskapsintensiva än i glesbygd. Men för att få svar på om det är den enda förklaringen krävs en djupare, separat belysning.

Kostnaden för att misslyckas med integrationen är inte bara samhälls-ekonomisk, det kan även spå på invandringskritiken. Ett sätt att estimerar invandringskritiken är att mäta den andel som röstar på Sverigedemokraterna. Åsbrink Lindgren (2007) har analyserat stödet för Sverigedemokraterna i ett tidigare nummer av Ekonomisk Debatt och där bl a funnit stöd för att arbetslösheten ökar stödet för partiet. I en separat studie finner vi liknande resultat.²² Stödet för Sverigedemokraterna ökar där skillnaden i förvärvsfrekvens mellan inrikes och utrikes födda är stor. Skillnaden i förvärvsarbete är viktigare än den allmänna förvärvsfrekvensen bland utrikes födda och hur förvärvsfrekvensen bland utomeuropeiskt födda varierar över tid. Sambandet kan konstateras redan för 2006 års valresultat och förstärks i 2010 års riksdagsval.

Mycket av forskningen och debatten om arbetslöshet i Sverige har fokuserat på arbetsmarknadsåtgärder. I denna studie har vi beskrivit de mekanismer genom vilka ett bättre företagsklimat kan förväntas påverka den strukturella arbetslösheten. Vi har dessutom visat på förvånansvärt starka samband mellan företagsklimatet och förvärvsfrekvens för en grupp som är mer drabbad av strukturell arbetslöshet än de flesta. Även om det ännu inte varit möjligt att definitivt bevisa orsakssambanden, tyder det på att fokuset för arbetslöshetsforskningen sannolikt varit alltför smalt.

REFERENSER

Acemoglu, D (1997), "Technology, Unemployment and Efficiency", *European Economic Review*, vol 41, s 525-533.

Acemoglu, D och D Autor (2010), "Skills, Tasks and Technologies: Implications for Employment and Earnings", NBER Working Paper 16082.

Acemoglu, D, S Johnson och J A Robinson (2005), "Institutions as the Fundamental Causes of Long Run Growth", i Philippe, A och S Durlauf (red), *Handbook of Economic Growth*, Elsevier, North Holland.

Autio, E, P Arenius och H Wallenius (2000), "Economic Impact of Gazelle Firms in Fin-

²² Fölster och Jansson (2010).

- land”, Helsinki University of Technology.
- Borgman, B och P Braunerhjelm (2007), ”Entrepreneurship and Local Growth – A Comparison of the US and Sweden”, Working Paper in Economics and Institutions for Innovation 103, CESIS, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholm.
- Bosma, N och J Levie (2009), *Global Entrepreneurship Monitor*, Global Entrepreneurship Research Association (GERA).
- Braunerhjelm, P, Z J Acs, D B Audretsch och B Carlsson (2010), ”The Missing Link: Knowledge Diffusion and Entrepreneurship in Endogenous Growth”, *Small Business Economics*, vol 34, s 105-125.
- Davidsson, P och F Delmar (2006), ”High-growth Firms and their Contribution to Employment: The Case of Sweden 1987-1996”, in *Entrepreneurship and the Growth of Firms*, Edward Elgar, Cheltenham.
- Deschryvere, M (2008), ”High Growth Firms and Job Creation in Finland”, ETLA Discussion Paper 1144, Helsingfors.
- Ekberg, J (2009) *Invandringen och de offentliga finanserna*, ESO-rapport 2009:3, Stockholm.
- Ekberg, J och M Ohlson (2000), ”Flyktingars arbetsmarknad är inte alltid nattsvart”, *Ekonomisk Debatt*, årg 28, nr 5, s 431-439.
- Eriksson, S (2007), ”Arbetsutbud och systerättning bland personer med utländsk bakgrund. En kunskapsöversikt”, Ds 2007:4, Finansdepartementet, Stockholm.
- Forslund, A (2008), ”Den svenska jämviktsarbetslösheten – en översikt”, IFAU Rapport 2008:17, Uppsala.
- Fölster, S (2000), ”Do Entrepreneurs Create Jobs?”, *Small Business Economics*, vol 14, s 137-148.
- Fölster, S och L Jansson (2010), ”Bra företagsklimat ger bättre integration”, Svenskt Näringsliv, Stockholm.
- Fölster, S och S Peltzman (2010), ”Competition, Regulation and the Role of Local Government Policies”, i *Reforming the Welfare State*, National Bureau of Economic Research, University of Chicago Press.
- Halabisky, D, E Dreessen och C Parsley (2006), ”Growth in Firms in Canada, 1985-1999”, *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, vol 19, s 255-268.
- Henrekson, M (2007), ”Entrepreneurship and Institutions”, IFN Working Paper 707, Stockholm.
- Henrekson, M (2010), ”Håller regeringens jobbstrategi?”, *Ekonomisk Debatt*, årg 38, nr 2, s 66-78.
- Henrekson, M och D Johansson (2008), ”Gazelles as Job Creators – A Survey and Interpretation of the Evidence”, IFN Working Paper 733, Stockholm.
- Henrekson, M, D Johansson och M Stenkula (2010), ”Taxation, Labor Market Policy and High-Impact Entrepreneurship”, IFN Working Paper 826, Stockholm.
- Hägglund, P (2010), ”Rehabiliteringskedjans effekter på sjukskrivningstiderna”, IFAU Rapport 2010:1, Uppsala.
- Hägglund, P och P Skogman Thoursie (2010), ”De senaste reformerna inom sjukförsäkringen: En diskussion om deras förväntade effekter”, Rapport till Finanspolitiska rådet 2010/5, Stockholm.
- Jansson, L (2010), ”Bemanningsföretagen – en språngbräda för integration”, Svenskt Näringsliv, Stockholm.
- Mossfeldt, M och P Österholm (2010), ”The Persistent Labor-market Effects of the Financial Crises”, NIER Working Paper 117, Konjunkturinstitutet, Stockholm.
- Nyström, K (2008), ”Is Entrepreneurship the Salvation for Enhanced Economic Growth?”, CESIS Electronical Working Paper 143, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholm.
- Picot, G och R Dupuy (1996), ”Job Creation by Company Size Class: The Magnitude, Concentration and Persistence of Job Gains and Losses in Canada”, *Small Business Economics*, vol 10, s 117-139.
- Sanandaji, N (2009), *Mellanförskap*, Captus, Stockholm.
- Skedinger, P (2008), *Effekter av anställningsskyddet. Vad säger forskningen?*, SNS, Stockholm.
- Världsbanken (2010), *Doing Business 2011*, Världsbanken, Washington DC.
- Ådahl, M (red) (2010), *L lyckad invandring – tio svenska forskare om hur man når framgångar*, Fores, Stockholm.
- Åsbrink Lindgren, M (2007), ”Vad förklarar Sverigedemokraternas framgångar?”, *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 6, s 42-50.
- Österholm, P (2010), ”Unemployment and Labour-Force Participation in Sweden”, NIER Working Paper 113, Konjunkturinstitutet, Stockholm.